PERSONALITY TRAITS AND POLITICS – A CASE STUDY

Alexandra Sorina Iliescu
Technical University of Cluj-Napoca

Abstract: Looking throughout history, it can be said that the major decisions on the progress of the world were taken by strong leaders who changed the course of events even by their way of being. The psychological profile of the political leaders is meant to describe, contextually, the course of their lives, as well as particular aspects that characterize their behavior as leaders. Thus, not only the cultural and political context influences the leaders, but also their personality traits. A choleric will rule in a different way than a melancholic one and, to understand the decisions taken by them, it is necessary to pay attention at their personality type. This paper aims to analyse the way in which the temperament influences the politicians' behavior and discourse. The theoretical perspective proposed is interdisciplinary, promoted by sociology, psychology, functional linguistics and pragmatic.

Keywords: temperaments, personality traits, politicians, behavior, political discourse

1. Personalitate și politică

Omul este parte constituentă a societății, pe care caută să o dezvolte, ținând cont de necesitățile sale. Încă de la începuturi, s-a căutat stabilirea unor ierarhii în interiorul grupurilor în care oamenii erau organizați. Liderul era, de obicei, cel mai puternic, cel care se remarca prin anumite calități care îl făceau respectat și îi determina pe ceilalți să i se subordoneze. Respectivele calități care l-ar defini pe un lider diferă de la un grup social la altul, în funcție de nevoi, de ideile acceptate și promovate, stilul de viață, credințele avute. Dacă în cadrul unui trib, conducătorul trebuia să se remarce prin forța fizică, într-un stat de drept cu principii democratice, acest atribut și-a pierdut importanța, înlocuit fiind de alte trăsături care îl fac potrivit pentru statutul de lider.

Privind în istorie, marile evenimente „au pornit de la personalități conducătoare, și niciodată de la masa inertă" (Jung 2006: 185). Individul care, prin unicitatea lui, s-a remarcat din mulțime, a ajuns să o conducă. De-a lungul timpului, conducătorii puterilor lumii au fost apreciați, criticați, denigrați, adorați în funcție de acțiunile pe care le-au întreprins în calitate de reprezentanți ai puterii. Este imposibil ca un individ să fie pe placul tuturor membrilor unui grup social, întrucât omul, prin natura sa, este unic. Pe parcursul vieții, omul este supus schimbărilor. Pe lângă bagajul genetic cu care este înzestrat, acesta se modelează în funcție de factorii de mediu. Apogeul devenirii unui om este împlinirea ființei sale, „desfășurarea la maxim a totalității sale, proces care are loc pe tot parcursul vieții, sub toate aspectele: biologice, sociale și sufletești" (*Ibidem* 189). Așadar, acțiunile întreprinse de oameni sunt, de fapt, consecințele structurii lor biologice și psihologice, care este completată de influența mediului social. Pentru a înțelege de ce un individ a procedat într-un anume fel și nu în altul, este necesară cunoașterea acestuia (Littauer 2002: 244), întrucât ființa umană nu este doar o mașinărie condusă de genetică, nici o figură de plastilină modelată de interacțiunea cu mediul. Fiecare parte are are rolul său în structura personalității umane, acestea neputând fi tratate disociat – comportamentul uman nu

poate fi pus în exclusivitate nici pe seama structurii genetice, nici pe seama influenței exercitate de mediul de dezvoltare.

În ceea ce îi privește pe politicieni, s-a pus problema dacă personalitatea este un factor determinant important în comportamentul politic (vezi Greenstein 1992: 106). Această afirmație conduce la ideea că actorii politici nu se află întâmplător pe scena politică, aceștia aflându-se în respectivul domeniu datorită unor factori determinanți, a căror identificare reprezintă un proces complex și ambiguu. Totuși, în cercetarea comportamentului politic, s-a subliniat importanța determinării corespondenței dintre rolul atribuit individului și personalitate (vezi George 1974: 234-282).

În demersurile realizate în vederea studierii rolului personalității în determinarea comportamentului politic, au existat o serie de ezitări:

- politicienii sunt distribuiți arbitrar în roluri, fapt care conduce la anularea personalității lor;
- activitatea politică este determinată mai mult de contextul politic, decât de caracteristicile proprii ale politicienilor;
- nivelul psihicului corespunzător personalității nu are impact în sfera activităților politice;
- trăsăturile sociale ale politicienilor sunt mult mai importante decât trăsăturile psihologice;
- omul, ca individualitate, nu este capabil să determine consecințe politice.

Totuși, pentru afirmațiile de mai sus s-au găsit contraargumente (vezi Greenstein 1992: 106), rezultând că adevărul este la mijloc: nu doar societatea și contextul spațio-temporal determină comportamentul politic – luarea unor anumite decizii, ci și structura intrinsecă – temperamentul, element înnăscut, care definește actiunile individului.

S-a pus problema legăturii dintre o anumită persoană și evenimentele politice petrecute – dacă situația s-ar fi întâmplat și în lipsa acțiunilor efectuate de personalitatea politică investită cu putere decizională. Pentru lămurirea acestei dileme, este necesar nu doar studiul personalității individului, ci și a contextului istoric, inclusiv a celorlalți actori importanți de pe scena politică – din punctul de vedere al calităților personale, al ideilor și concepțiilor despre viață (vezi Greenstein 1992: 123). Rezultă astfel că evenimentele politice – în totalitatea lor – nu pot fi influențate de un singur om, ci reprezintă consecința unei sume de factori ce își exercită influența: aspecte ce țin de individ, contextul istoric, cel socio-politic și ceilalți participanți. Totuși, ar fi imposibil să se stabilească gradul de contribuție al fiecărui factor în parte. Omul, ca ființă socială, interacționează cu semenii săi, preia idei și tipuri de comportament, dar fără să își piardă identitatea – conferită de bagajul genetic, de temperamentul înnăscut.

1.1. Trăsăturile de personalitate

Despre trăsăturile de personalitate s-a vorbit încă din perioada Antichității. Aristotel a identificat înclinațiile precum îngâmfarea, modestia și lașitatea ca fiind factori determinanți ai comportamentului moral sau imoral. S-a determinat astfel caracterul pozitiv *vs.* negativ al trăsăturilor, reflectându-se diferențele individuale dintre persoane. Allport, în studiile sale, spunea că la temelia comportamentului uman stau o suită de elemente caracteristice – trăsăturile (*apud* Matthews *et al*. 2005: 36).

Coroborând caracteristicile rezultate din studiiile efectuate asupra trăsăturilor[1], raportat la influența pe care o exercită asupra acțiunilor individului, despre acestea se poate spune că:

- sunt constante în timp – există o „porțiune" a individului cu care acesta se naște și care nu este supusă influenței altor factori;
- influențează în mod direct comportamentul;
- au o natură predictivă – cunoașterea trăsăturilor determină prezicerea comportamentului unui individ;
- trebuie deduse din tipare de comportament și de experiențe, neputând fi observate nemijlocit;
- se impune construirea unor instrumente de măsurare ale trăsăturilor, cu scopul de a compara indivizii din punctul de vedere al unei caracteristici.

Reciprocitatea influenței cauzale dintre trăsături și comportament a fost arătată pentru prima dată de Aristotel. Ulterior, teoria a fost contestată, presupunându-se că „direcția dominantă a cauzalității este de la trăsătură la comportament" (Matthews *et al*. 2005: 30). Brody a presupus natura cauzală a trăsăturilor, numindu-le „caracteristici personale latente, influențate genotipic, ce determină modul cum reacționează indivizii la societatea cu care intră în contact" (*apud* Matthews *et al.* 2005: 30). Bineînțeles, modul de manifestare al unui om se explică doar cu ajutorul trăsăturilor, ci și luând în considerare aspectele genetice, fiziologice, sociale și educaționale.

Luând în considerare caracteristicile enumerate anterior, în contextul comportamentului adoptat de politicieni, se poate spune că:

- stabilitatea trăsăturilor în timp înseamnă și un comportament constant în respectivul interval; dacă personajul politic este extravertit, neemotiv, autoritar, dominant și radical[2], acesta va acționa impulsiv, nu va ține cont de părerile celor din jur, stilul său de conducere va fi unul apropiat de cel al dictaturii; situația politică din stat se va schimba doar dacă liderul este înlocuit;
- cunoscând trăsăturile personalității omului politic, se poate întrevedea comportamentul respectivului; de exemplu, inventivitatea, perseverența și conștiinciozitatea[3] prevăd ascensiunea în carieră a individului, preocuparea pentru a efectua activități de calitate, precum și posibilitatea să acceadă în funcții de conducere.

2. Temperamentul - dimensiune centrală a comportamentului expresiv al politicienilor

Primele ipoteze asupra temperamentelor au fost emise în Antichitate. Hypocrate, părintele medicinei, a clasificat temperamentele în funcție de predominanța uneia dintre cele patru umori existente în organism: sânge, flegmă, bilă neagră, bilă galbenă, rezultând astfel tipurile de temperament consacrate și azi: sangvinic, flegmatic, melancolic și coleric (vezi Littauer 2002: 28). Existența celor patru tipuri identificate de Hypocrate a fost confirmată, nu însă și explicația

[1] Vezi studiile efectuate de Allport (1937), Carr și Kingsbury (1938), Wright și Mischel (1987), Buss (1989), Kline (1993), McCrae et al. (2000).
[2] Preluate din tabelul celor 15 trăsături de personalitate (Matthews *et al*. 43).
[3] Preluate din tabelul celor 15 trăsături de personalitate (Matthews *et al*. 43).

diferențelor dintre ele. Cercetările efectuate de Pavlov au relevat că însușirile temperamentale pot fi explicate prin modul de functionare a sistemului nervos central. Astfel, el a identificat o serie de particularități ale funcționării sistemului nervos central care fundamentează temperamentele. El a studiat procesele nervoase fundamentale – excitatia și inhibiția, caracterizate prin forță, echilibrul dintre ele și mobilitate[4].

Granița dintre temperament și personalitate este destul de neclară. Buss și Plomin consideră că temperamentele reprezintă subclasa trăsăturilor de personalitate moștenite, în timp ce Strelau distinge temperamentul – având natură biologică de personalitate – fiind produs al socializării. Totuși, acesta din urmă a identificat cinci caracteristici distinctive ale temperamentului (*apud* Matthews *et al*. 2005: 91):

a) elementele determinante pentru dezvoltare;

b) etapele de dezvoltare – temperamentul apare în copilărie, în timp ce personalitatea se dezvoltă pe parcursul respectivei perioade, continuându-și modificarea la maturitate;

c) specificitatea legată de specie – este caracteristic tuturor mamiferelor, personalitatea fiind exclusiv specifică omului;

d) caracteristicile comportamentale – temperamentul se leagă de caracteristicile ce țin de formă (energia, viteza reacțiilor), iar personalitatea se leagă de conținutul semnificativ al acțiunilor;

e) funcțiile de reglare – temperamentul schimbă comportamentele specifice, iar personalitatea este în legătură cu funcțiile centrale de integrare care asigură coerența comportamentelor și păstrarea relevanței personale a activităților axate pe scopuri.

De-a lungul timpului, s-au efectuat o suită de cercetări asupra temperamentelor[5], însă concluziile sunt, în principiu, pe aceleași coordonate. Chiar dacă sunt denumite diferit, acestea se înscriu în tiparele identificate de Hypocrate.

În studiul lor privind temperamentele, Florence și Marita Littauer preiau denumirile originare ale acestora, adăugându-le câte un atribut potrivit: **sangvinic popular, coleric puternic, flegmatic liniștit și melancolic perfect**. În volumul „Personalitate Puzzle", autoarele identifică și analizează patru combinații temperamentale de bază, prin imixtiunea celor patru temperamente enumerate anterior, pe baza similitudinilor dinte ele, rezultând: **sangvinic popular / coleric puternic, coleric puternic / melancolic perfect, melancolic perfect / flegmatic liniștit, flegmatic liniștit / sangvinic popular**. Ceea ce ele vor să scoată în evidență este că „fiecare individ are o personalitate unică, rezultat al mai multor temperamente" (2002: 135).

Luându-se în considerare trăsăturile temperamentelor, oportunitățile și amenințările acestora, se pot stabili tipare de comportament. Astfel:

a) Colericul:

- Are o ambiție excesivă;
- De-a lungul carierei sale, ocupă preponderent funcții de lider;

[4] Conform http://www.psychologies.ro/cuvant/pavlov-ivan-petrovici, accesat în 21.05.2017.

[5] Herman 1976 (clasificare bazată pe asimetria funcțională a emisferelor cerebrale), Jung 2004 (paralelă dintre tipurile extravertit / introvertit), Eysenk (adaugă paralelei efectuate de Jung gradul de nevrozism), Kretschmer, Sheldon (clasificare a temperamentelor în funcție de constituția corporală a individului).

- Are o capacitate crescută de a influența evenimentele, prin puterea intrinsecă de control și decizie;
- Tinde să acționeze în interes propriu;
- Posedă o mare rezistență la stres și presiune psihică;
- Este un luptător;
- Are capacitatea de a schimba cursul evenimentelor în favoarea sa;
- Ca lider politic, poate aluneca ușor înspre dictatorialism.

b) Sangvinicul:

- Impresionează mulțimile de oameni prin carisma și șarmul lui;
- Aparițiile sale în public produc senzație;
- Între el și mulțime se creează o relație oarecum simbiotică: mulțimea îl apreciază pentru vivacitatea sa și îl consideră un exemplu, ceea ce, pentru sangvinic, reprezintă o resursă de energie și motivație;
- Are o rezistență crescută la stres și presiune psihică;
- Aduce schimbări semnificative prin deciziile sale, fiind în esență original;
- Își dorește să fie mereu în prim-plan, drept pentru care va încerca să epateze;
- Există posibilitatea (mai ridicată decât la flegmatic și la melancolic) ca acesta să fie implicat în scandaluri politice, ca urmare a faptului că mereu se află înconjurat de oameni;
- Este un luptător și nu se lasă doborât de obstacole, depășindu-le, oricât de semnificative ar fi.

c) Flegmaticul:

- Oferă echilibru în situații de criză, în care un coleric ar reacționa impulsiv, un sangvinic s-ar agita prea mult, iar un melancolic nu ar face față presiunii;
- Inert și apatic, lasă impresia (deseori, greșită) că nu este competent pentru funcția ocupată;
- Împarte cu dibăcie sarcini celorlalți, preferând să nu își asume vreo răspundere;
- Cedează în discuțiile polemice, chiar dacă este conștient că are dreptate;
- Într-un context favorabil lui, nu va profita de ocazia ivită;
- Schimbările aduse de el vor surveni treptat, în urma unui proces de lungă durată;
- Exercită o influență slabă asupra celorlalți.

d) Melancolicul:

- Tinde să se izoleze, întrucât nu îi place să fie înconjurat de oameni și de zgomot;

- În poziție de lider, ar fi un bun organizator, deoarece este meticulos și calculat, însă, în fața mulțimilor de oameni, nu se simte în largul său și preferă să stea de-o parte;

- Ca lider politic, ar fi conservator și strict.

3. Temperament și discurs

Intervențiile politicienilor (în contextul campaniilor electorale, al declarațiilor de presă și al dezbaterilor televizate) iau forma discursivă a atacului verbal[6], situație în care „personalitatea fiecăruia e hipertrofiată, vorbitorul e tentat să dea verdicte, lecții, să creadă că opiniile sale sunt de cel mai mare interes pentru potențialii interlocutori" (Zafiu 2001: 41). Totuși, reacțiile verbale ale acestora în situațiile precizate nu coincid tuturor indivizilor, ci sunt influențate de temperamentul avut. Actul comunicațional este influențat de trăsăturile temperamentale ale fiecărui individ, parametru care determină actanții să reacționeze diferit în contexte identice. Aspectul precizat iese în evidență îndeosebi în cadrul comunicării conflictuale[7], datorită caracterului său provocator – participanții provoacă reacțiile verbale ale interlocutorilor, rezultatele fiind diferite în funcție de parametrul temperamental[8].

Urmând reperele teoretice trasate, supunem analizei discursul unui reprezentant de pe scena politică al temperamentului coleric puternic, cu scopul de a surprinde trăsăturile temperamentale în actele sale lingvistice.

3.1. Liviu Dragnea - coleric puternic

Coleric puternic, deținător de control, tinde să acapareze discuția[9], să răspundă înainte ca interlocutorul să finalizeze adresarea întrebării și să încheie brusc discuția când consideră că el a epuizat subiectul sau când se simte atacat.

Se remarcă recurența referirii acestuia la propria persoană. Discursul său abundă de forme pronominale de persoana I: *eu am fost foarte explicit, mie mi se pare*.

Pentru coleric, cea mai bună cale de apărare e atacul. În răspunsurile date, este , de multe ori, ironic[10], atacând indirect jurnaliștii care adresează o ploaie de întrebări. Răspunsurile ironice sunt un simulacru[11] al realității cerute prin întrebările adresate de interlocutor. Locutorul atacă – și, totodată, se apără – prin faptul că îi distrage atenția partenerului său de discuție, îi schimbă orizontul gândirii și îl determină „să se retragă" din câmpul de luptă.

Liviu Dragnea uzează de această tactică în mod frecvent, declarațiile sale de presă fiind condimentate cu remarci ironice adresate jurnaliștilor:

---

[6] „[...] atacul verbal care, alături de reproș, acuzație, critică, insultă, aluzie, ironie și sarcasm, este o strategie gradabilă – sub aspectul intensității – de actualizare a comportamentului verbal nepoliticos" (Felecan 2011: 505).

[7] *cf.* Radu 2010: 271-272.

[8] Acesta produce influențe nu doar la nivel discursiv, ci și la nivel comportamental.

[9] Vezi declarațiile de presă susținute de Liviu Dragnea și de Mihai Tudose (prim-ministrul României) în 28.06.2017 și în 29.06.2017. Liviu Dragnea intervine în răspunsul formulat de premierul Mihai Tudose și în timp ce jurnaliștii adresau întrebări: „doar ca observator extern, am o precizare de făcut" (https://www.youtube.com/watch?v=mQabkd38uBk, min. 3:05, accesat în 12.10.2018).

[10] Vezi Negrea 2010 pentru diferitele perspective asupra ironiei.

[11] „Ironistul simulează că afirmă, că întreabă sau că susține ceva și, prin aceasta, exprimă o atitudine față de cei care ar face, ar întreba sau ar susține în această manieră sau față de acei oameni, acele acțiuni sau acele atitudini pe care simularea le angajează" (Currie 2006: 113).

***Întrebare**: Au fost cu 20 de voturi mai puține decât numărul de voturi cu care a fost învestit Guvernul Grindeanu. Ați pierdut 20 de voturi în aceste șase luni?*

Liviu Dragnea**:Sincer, mă pierdeți în aceste calcule aritmetice. Credeam că discutăm lucruri mai serioase. 275 înseamnă aproape 60% din Parlament. **Într-adevăr, este o majoritate foarte mică, o să ne chinuim cu ea(http://www.psd.ro/media/transcrieri/declaratii-de-presa-sustinute-de-liviu-dragnea-presedintele-psd-si-mihai-tudose-premierul-romaniei-la-palatul-parlamentului, accesat în 12.10.2018).

Totodată, în răspunsul ironic, se folosește și de *argumentum ad personam*[12], pentru a minimiza interlocutorii (în cazul de față, jurnaliștii):

Întrebare**: Ministrul Finanțelor a început ziua spunând că pilonul II de pensii se va desființa. Acum a revenit asupra acestei declarații, după ce și premierul Tudose a spus că nu este vorba despre așa ceva. **Un început cu stângul, putem spune, pentru ministrul Finanțelor?

Liviu Dragnea**: Da, a început cu stângul, sper ca de-acum încolo să continue cu dreptul. **Am înțeles că, neavând obișnuința să vorbească cu atât de mulți oameni ca dumneavoastră care pun întrebări în același timp, ar fi răspuns la altă întrebare din spate(http://www.psd.ro/media/transcrieri/declaratii-de-presa-sustinute-de-liviu-dragnea-presedintele-psd-si-mihai-tudose-premierul-romaniei-la-palatul-parlamentului, accesat în 12.10.2018).

Virulent în relația cu jurnaliștii, acesta îi atacă prin puternice mesaje subliminale:

Îmi cer scuze, de trei zile sunt răcit. Stați mai departe.
(https://www.youtube.com/watch?v=X7cSHgen5Us, min.8:04-8:07, accesat în 12.10.2018).

Îndemnul adresat interlocutorilor de a păstra distanța este un act ilocutoriu disimulat[13]. Nivelul semnificației aparente este dorința președintelui Camerei Deputaților de a le proteja sănătatea jurnaliștilor, iar un al doilea nivel – reprezentat de forța ilocutorie, dedus din context[14] (modul de exprimare, tonalitatea vocii, râsul sarcastic ce însoțește replica), este manifestarea dorinței lui Liviu Dragnea ca sufocanții jurnaliști să stea cât mai departe de el.

Umorul sarcastic rezultă din procesul confundării intenționate a universurilor de discurs[15], în virtutea existenței unui element comun al acestora. Astfel, la o realitate (ceea ce se vrea, *de facto*) se răspunde cu o altă realitate (distorsionată), prin învestirea imaginii acelui element comun cu o altă semnificație[16]:

***Întrebare**: I-ați făcut o invitație să se înscrie în partid?*

***Liviu Dragnea**: Nu, nu facem invitații, că nu suntem la nuntă. Să își facă treaba acolo, e o echipă care a început să funcționeze foarte bine, au lucrat începând de luni în fiecare zi cu ateliere de lucru.* (https://www.youtube.com/watch?v=r4j4-kBv6UA, min.5:02, accesat în 13.07.2017).

[12]Vezi Săvulescu 2001 pentru tipologia argumentelor.

[13]„Locutorii realizează un act ilocutoriu *înspunerea* a ceva. Acest ceva este un enunț aparent banal, dar care capătă originalitate, se individualizează în comunicare atunci când încercăm să-i determinăm semnificația. Ceea ce locutorul intenționează să comunice prin folosirea unui enunț ironic nu este intim legat de ceea ce spune, de conținutul literal al enunțului respectiv. Totuși, există o corespondență între enunțul folosit și intenția de comunicare a locutorului, iar această legătură este marcată de asemănarea de conținut cu enunțuri aparținând altor lumi care populează universul de discurs creat de enunțare" (Negrea 2010: 93).

[14]„Originea ironiei trebuie căutată la alt nivel decât cel al propoziției. Acest alt nivel este cel al forței ilocutorii" (Haverkate 1990: 86).

[15]Măgureanu (2008: 111) definește universul de discurs ca fiind „un ansamblu finit de propoziții folosite de către agentul discursiv în enunțarea / interpretarea / evaluarea enunțurilor produse în schimbul discursiv".

[16] "Cel care interpretează enunțul ar trebui să remarce și să folosească în sprijinul său faptul că enunțul ironic trimite la o componentă particulară a universului de discurs – la o lume contrafactuală" (Negrea 2010: 95).

Relația sa cu reporterii este un joc al replicilor / intențiilor. Răspunsul sarcastic al lui Dragnea reprezintă reacția[17] acestuia la mesajul subliminal agresiv al reporterilor, pe care acesta o sesizează și o „plătește cu aceeași monedă”:

***Întrebare**: Victor Ponta a anunțat că din septembrie se va înscrie într-un alt partid. Ce simțiți acum? Va fi într-o altă barcă, după atâția ani.*

***Liviu Dragnea**: Vă spun sincer că simt o răceală de câteva zile și fac un tratament. Este exact ceea ce simt acum. Nu vreau să comentez.*

Forța ilocuționară cu care este învestită întrebarea adresată de jurnaliști determină, implicit, replica oferită de politician, care conferă conținutului său discursiv dimensiunea alocutivă[18] potrivită contextului, pentru a se comunica pe același palier – atacul verbal. Rezultă, astfel, un joc „de-a șoarecele și pisica”, în care interlocutorii, pe rând, caută să se pună în încurcătură / în situații penibile reciproc. Totodată, prin răspunsul său, Dragnea arată faptul că subiectul lansat de reporteri nu îl interesează, în consecință, mută discursul înspre propria persoană.

Discursul lui Liviu Dragnea este, în principiu, coerent, clar, pe alocuri, viciat de unele greșeli de exprimare:

- Folosirea incorectă a cuvântului *investit* în context:

*Cel care era **investit** cu atribuția legală să facă numirea era primul-ministru* (https://www.youtube.com/watch?v=r4j4-kBv6UA, accesat în 13.07.2017).

- Accentuarea incorectă a cuvintelor*:*

*Am deschis subiectul referitor la discuțiile care au apărut despre noile **prevéderi** din programul de guvernare* (https://www.youtube.com/watch?v=r4j4-kBv6UA, accesat în 13.07.2017).

- Articularea greșită cu articol hotărât a cuvintelor compuse:

*Cel care era investit cu atribuția legală să facă numirea era **primul-ministru*** (https://www.youtube.com/watch?v=r4j4-kBv6UA, accesat în 13.07.2017).

- Folosirea unor cuvinte aparținând registrului familial în context oficial:

*Se pare că **s-a scăpat robinetul la angajări** în administrația centrală și nu e în regulă* (https://www.youtube.com/watch?v=r4j4-kBv6UA, accesat în 13.07.2017).

- Expresii redundante / ticuri verbale:

[...] ca observator extern [...] (http://www.psd.ro/media/transcrieri/ , accesat în 13.07.2017).

- Utilizarea unor expresii inexistente în limba română:

*Prim-ministrul, aici de față, a spus că **nu au în intenție** să facă așa ceva* (http://www.psd.ro/media/transcrieri/ accesat în 13.07.2017).

4. Concluzii

Individul își va pune amprenta asupra contextului politic în care se află, în modul specific dictat de temperamentul avut. Așadar, evoluția situației depinde de deciziile și de reacțiile individului – stă în puterea lui să schimbe cursul evenimentelor. În funcție de componența

[17] „The reason why sarcasm is used differs in many ways when one focuses on speakers' intent rather than on victims reaction. With speakers' intent in mind, sarcasm is used as a means ov verbal agression; with victims reactions in mind, sarcasm is taken as a more severe form of criticism than found when criticism is directly expressed” (Toplak, Katz 2000: 1481).

[18] „Dimensiunea alocutivă privește: factorii de conținut relevanți prin exprimarea și înțelegerea relației interlocutive (desemnarea explicită – prin pronume, apelativ nume propriu – sau implicită – prin forma verbului – a alocutorului; scopul enunțării – intenția cu care este abordat alocutorul; efectul pe care vorbitorul intenționează să-l producă asupra alocutorului; tipul de relație pe care locutorul demonstrează că intenționează să o stabilească cu alocutorul; atitudinea adoptată față de alocutor în confruntarea verbală și nonverbală” (Felecan 2011: 496).

puzzle-ului personalității lor, indivizii vor reacționa diferit în același context. Iar pentru a le înțelege reacțiile, este necesară identificarea tipului de temperament (factor semnificativ de influență a acțiunilor umane). Cunoscându-se acest aspect, se pot lua măsuri eficiente pentru a îmbunătăți climatul politic și, totodată, pentru a se evita comiterea unor greșeli anterioare.

Conchidem prin a sublinia importanța temperamentului în capacitatea decizională a individului și a rolului său într-un context delimitat, fără a nega aportul educației și a influenței exercitate de mediu asupra sa.

BIBLIOGRAPHY

Allport, G. W. 1937. *Personality: A psychological interpretation*. New York: Holt.

Brody, N. 1994. Heritability of traits. În *Psychological Inquiry*, vol. 5, 117-119, http://dx.doi.org/10.1207/s15327965pli0502_3.

Buss, A. H. 1989. Personality as traits. În *American Psychologist*, vol. 44 (11), 1378-1388, http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.44.11.1378.

Buss, A. H., R. Plomin. 1984. *Temperament: Early developing personality traits*. Hillsdale: Erlbaum.

Carr, H. A., F. A. Kingsburry. 1938. The concept of traits. În *Psychological Review*, vol. 45 (6), 497-524, http://dx.doi.org/10.1037/h0063048.

Currie, G. 2006. „Why Irony is Pretence" in *The Architecture of Imagination. New Essay on Pretence, Possibility, and Fiction*, Nichols, S. (coord), 111-133. New York: Oxford University Press.

Eysenck, H. J. 2001. *Descifrarea comportamentului uman*. București: Teora.

Felecan, Daiana. 2011. Strategii comunicative în discursul politic electoral românesc actual. în *Confluențe lingvistice și filologice,* O.Felecan și D. Felecan (eds.), 493-531. Cluj-Napoca: Editura Mega.

George, A. L. 1974. Assessing presidential character. În *World Politics*, vol. 26 (2), 234-282, doi:10.2307/2009901.

Greenstein, Fred I. 1992. Can Personality and Politics Be Studied Systematically? În *Political Psychology*, vol. 13, nr.1, 105-128.

Haverkate, H. 1990. A Speech Act Analysis of Irony. În *Journal of Pragmatics*, vol.14, 77-109.

Jung, Carl Gustav. 2004. *Tipuri psihologice*. București: Editura Trei.

Jung, Carl Gustav. 2006. *Dezvoltarea personalității*. București: Editura Trei.

Kline, P. 1993. *The handbook of psychological testing*. London: Routledge.

Littauer, Florence, Marita Littauer. 2002. *Personalitate puzzle*. București: Business Tech International Press.

Matthews, Gerald, Ian J. Deary, Martha C. Whiteman. 2005. Psihologia personalității: trăsături, cauze, consecințe. Iași: Polirom.

Măgureanu, Anca. 2008. *La structure dialogique du discours*. București: Editura Universității din București.

Negrea, E. 2010. *Pragmatica ironiei. Studiu asupra ironiei în presa scrisă românească*. București: Tritonic.

McCrae, R. R., P. T. Costa, R. Ostendorf, A. Angleitner, M. Hrebickova, M. D. Avia, J. Sanz, M. L. Sanchez-Bernardos, M. E. Kusdil, R. Woodfleld, P. R. Sminders, P. B. Smith. 2000. Nature over nurture: temperament, personality and life span developement. În *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 78 (1), 173-186.

Radu, C. I. 2010. Comunicarea conflictuală. În *Dialog, discurs, enunț*. ***In memoriam****Sorin Stati*, coord. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu în colaborare cu Liliana Hoinărescu, București: Universitatea din București, 47-56.

Săvulescu, S., *Retorică și teoria argumentării*, disponibil online pehttp://www.slideshare.net/zamosteanu/tehnici-retoricesiargumentative.

Sheldon, K. M., T. Kasser. 2001. Goals, congruence and positive well-being: New empirical support for humanistic theories. În *Journal of Humanistic Psychology*, vol. 41 (1), 30-50, http://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2001_SheldonKasser_JHS.pdf.

Strelau, J. 2001. The concept and status of trait in researchon temperament. În *European Journal of Personality*, vol. 15 (4),311-325.

Strelau, J. 1983. *Temperament, personality, activity*. London: Academic.

Toplak, M. and Albert N. Katz. 2000. On the Uses of Sarcastic Irony. În *Journal ofPragmatics*, vol. 32 (10), 1467-88.

Wright, J. C., W. Mischel. 1987. A conditional approach to dispositional constructs: The local predictability of social behavior. În *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 53 (6), 1159-1177.

Zafiu, R. 2001. *Diversitate stilistică în româna actuală*. București: Universitatea din București.

Site-uri

http://www.psd.ro/
http://www.psychologies.ro
https://www.youtube.com/